

strokovni članek

UDK (093.2):929 Szécsi
prejeto: 5. 4. 2001

Darja Kerec

univ. dipl. zgodovinarica, Bevkova 5, SI-9000 Murska Sobota

Problematika virov in literature o rodbini Szécsi

IZVLEČEK

Gornjelendavski Szécsiji so bili osrednja plemiška rodbina, ki je v srednjem veku (od 1366 dalje) prejela več posesti v Prekmurju. Kljub njihovi pomembni vlogi pa jim slovensko zgodovino pisje za razliko od madžarskega, slovaškega, avstrijskega in hrvaškega ne namenja večje pozornosti. Prispevek na kratko predstavlja osnovne podatke o virih in literaturi, ki obravnavajo ta rod.

KLJUČNE BESEDE

zgodovino pisje, Prekmurje, Balog(h), Szécsi

SUMMARY

THE PROBLEMATIC OF SOURCES AND LITERATURE ON THE SZÉCSI FAMILY

The Upper Lendava Szécsi family were the central noble family. In the Middle Ages (from 1366 on) they received numerous landed properties in the region Prekmurje. Despite their significant role the Slovene historiography – contrary to Hungarian, Slovak, Austrian and Croatian – does not pay greater attention to them. The contribution presents in short the basic data on sources and literature dealing with the Szécsi family.

KEY WORDS

Historiography, Prekmurje, Balog(h), Szécsi

Grofje Szécsiji se v slovenski historiografiji skorajda ne pojavljajo. Določene podatke o tej rodbini je v nekaj člankih in razpravah na osnovi izvirnega listinskega gradiva (spisanega v latinskem in madžarskem jeziku 16. in 17. stoletja) prispevala peščica slovenskih zgodovinarjev (Ivan Zelko, Jože Smej, Ivan Škafar in Franc Šebjanič). V zadnjih letih se je zanimanje za to rodbino pojavilo predvsem zaradi mednarodnega projekta *Phare*, v okviru katerega so pri Gradu (kjer so gornjelendavski Szécsiji uradno domovali) obnovili del grajskega kompleksa (sedem soban od domnevno 365-ih) in uredili Trideželni krajinski park *Goričko-Orseg-Raab*. Po naročilu *Zavoda za spomeniško varstvo* so tu pred leti potekala tudi arheološka izkopavanja. Kot svoje drugo domovanje v Prekmurju so Szécsiji do leta 1685 posedovali tudi soboški grad. Njihovo dejansko prisotnost na prekmurskih tleh lahko postavimo v čas od srede 14. do konca 17. stoletja. Poleg tega, da so neposredno posegli v politično dogajanje večih evropskih vladarskih hiš, so se v "zavest Prekmurcev" vtisnili predvsem kot tisti zemljiški posestniki, ki so načelo augsburškega verskega miru *cuius regio, eius (est) religio* upoštevali dobesedno. Dunajski mir leta 1606 pomeni za protestantizem na Ogrskem začetek nove dobe in tudi Szécsiji so začeli v svojem gospodstvu vpeljevati novo vero, torej luteranstvo in kalvinizem – pogosto tudi na škodo katoličanov.

I. Slovenska historiografija

Kot smo omenili že v uvodu, lahko pri proučevanju zgodovine Szécsijev upoštevamo izsledke peščice slovenskih zgodovinarjev. Vendar ne gre spregledati tudi zapisov iz prejšnjega stoletja, med katerimi (sicer na osnovi zgodovinsko nepopolnih ali celo zgrešenih podatkov) izstopajo *Starine železnih in salajskih Slovenov* Jožefa Košiča,¹ ki med prvimi od Szécsijev omenja soboško grofico Saro.² Iz Košičevega pisanja je (kljub vsemu spoštovanju do "prvega prekmurskega zgodovino pisca") razvidna narečna in zelo preprosta dikcija. *Starine* so tekst, ki temelji na nepreverjenih podatkih in spominja na "lokalno kroniko", saj pisec podatkov ni

preveril v obstoječih virih, na kar je opozoril tudi Gruden v uvodu objavljenega teksta. Šele *Enciklopedija Slovenije*³ kot prva Szécsije uvršča v sklop plemiških rodbin na Slovenskem. Že v uvodu gesla o omenjeni enciklopediji pa pogrešamo podatke o starejši zgodovini te rodbine in njihovi prvi pisni omembi. To je tudi eden glavnih primanjkljajev v dosedanjih objavah o tej rodbini. Resda Szécsiji uradno dobijo posest Gornje Lendave v roke z letom 1366,⁴ vendar o njihovi zgodovini pred tem letom – torej v času bivanja na matičnem Slovaškem – iz slovenskih zapisov ne izvemo skoraj ničesar! Franc Šebjanič⁵ sicer omenja Petra Szécsija leta 1333, ko naj bi uradno postal lastnik gornjelendavske posesti, vendar lahko z gotovostjo trdimo, da se je to zgodilo šele po letu 1365, čeprav v eni od razprav⁶ tudi sam Zelko omenja to letnico. Jože Smej⁷ piše, da je leta 1365 (uradno 1366) dalmatinsko-hrvaški ban in poznejši palatin Nikolaj III., sin Petra III. Szécsija, dobil kot kraljevi fevd zemljišče Gornje Lendave skupaj s petnajstimi naselji, med njimi tudi Mursko Soboto. Smej omenja tudi njihove prednike iz Turingije, ki so se naselili ob potoku Balog v županiji Gömör in se sčasoma razdelili v dve veji: v Baloge in Rima-Szécsije.⁸ Smej se je v razpravi o "problemu soboškega grba" osredotočil na Sóboto kot tipično srednjeveško mestece (*civitas/oppidum*) in ravno Szécsijem pripisal odločilno vlogo v prizadevanjih Sobočanov za mestne pravice od 15. stoletja dalje.⁹ To razpravo je še isto leto¹⁰ dopolnil s prevodom štirih listin. Ob pregledu slovenskih tiskov lahko z gotovostjo zatrdim, da sta ti dve Smejevi razpravi dosedaj edini, ki neposredno, torej na osnovi listinskega gradiva natančneje obravnavata to rodbino.

¹ Jožef Košič: *Starine železnih in salajskih Slovenov* (Fragment iz zgodovine ogrskih Slovencev). Objavil in opombe pridelal dr. Josip Gruden, ČZN XI, 1914.

² "Najbolj je denok glazovitna gratala (cerkev na Tišini, op. D. K.) po Sechi Sari (1398). Ta gospa je gli indil epsih kastelov ladala po orszagi, vendar sze je na leto vu dovinsztvi v szobotskoga preselila ..." (Košič: n.d., Poglavlje I., § 18, str. 107-108). Sara je bila prva od treh žena Petra Szécsija († 1432). Košič sicer omenja letnico 1398, vendar ni znano, ali je tega leta tudi odvodela (kar se ne ujema s Petrovo smrtjo) ali pa je bila v drugo poročena s Petrom; glej Wertner Mór: *Számos genealogiai táblával, I. kötet /A magyar nemzetségek, A XIV. század közepeig*. Temesvár 1891, str. 78.

³ *Enciklopedija Slovenije* (dalje: ES), 12. zvezek, Ljubljana 1998, str. 415.

⁴ Leta 1366 pride ta posest v roke Nikolaju III. Szécsiju, in sicer po dogovoru z bratrancom Blažem (Georgius Fejér: *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis* (dalje: CDH), *Budae* 1829 /-66, VII /3, str. 129-131).

⁵ Franc Šebjanič: Korespondenčni viri za proučevanje gospodarskih in socialnih razmer v Prekmurju v 17. stoletju, *Zgodovinski časopis* (= ZČ) 37, 1983, št. 1-2, str. 34.- op. 17.

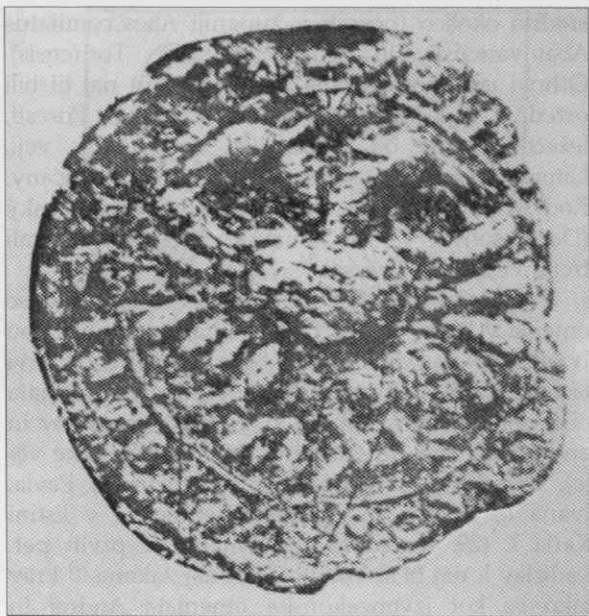
⁶ Ivan Zelko: *Zgodovina Prekmurja. Izbrane razprave in članki* (dalje: *Zgodovina Prekmurja*). Murska Sobota 1996, str. 176. Podatek o letu 1333 je Zelko povzel iz knjige *Vasvármegye. Magyarországi vármegyék és városai*. Budapest 1898, str. 573.

⁷ Jože Smej: Pregled srednjeveške zgodovine Murske Sobotote: Predstavitev novega mestnega grba (dalje: *Pregled*), ZČ 1990, št. 4, str. 547.

⁸ Jože Smej: *Pregled*, str. 550.

⁹ Prav tam.

¹⁰ Jože Smej: Prizadevanje Sobočanov za mestne pravice od leta 1366, *Vestnik*, 29. 3. 1990, str. 11 (in 5. 4. 1990, str. 8; 12. 4. 1990, str. 8).

Pečat z grbom Rimavske Seče iz leta 1634

Franc Kovačič Szécsije v prvi polovici 16. stoletja omenja v zvezi s sporom med zagrebško in veszprémško škofijo, katerih kapitlja sta imela v beksinskem in belmurskem arhidiakonatu pravico do desetine. Spor je, kot že znano, odpravila šele ustanovitev sombotelske škofije leta 1777.¹¹ O vlogi Szécsijev v 16. in 17. stoletju, predvsem v odnosu do martjanske župnije, izvemo tudi v razpravi Metke Fujs.¹² Zelkova *Zgodovina Prekmurja* v celoti ne ustreza naslovu, saj vsebuje izbor že objavljenih razprav, ki ne obravnavajo vseh obdobij in tematik, povezanih s tem ozemljem. Delo je izšlo posthumno, saj je plodovito Zelkovo znanstveno-raziskovalno pot prekinila bolezen, leta 1986 pa žal tudi smrt. Ob pregledu njegovih razprav in člankov lahko ugotovimo, da Szécsijem ne posveča večje pozornosti, razen v obdobju po letu 1526.

Ivan Škafar omenja Szécsije posredno, to je v kontekstu gospostva Gornja Lendava v 16. in 17. stoletju v času verskih sporov.¹³ Franc Šebjanič je s prispevkom iz leta 1983¹⁴ na osnovi korespondenčnih virov rodbinskega arhiva Adama Batthyányja († 1659) osvetlil obdobje 17. stoletja, iz katerega je ohranjenih okoli 30 pisem v madžarskem jeziku, katerih avtor je večinoma Dionizij III.

Szécsi. Pisma so iz dveh krajših obdobij (1620-26 in 1634-45) in so njegova korespondenca s Francem (poročen z Evo Poppel) in Adamom Batthyányjem. So pa ta pisma pomemben vir za proučevanje turške prisotnosti v Prekmurju. Vanek Šiftar v svojih noticah, ki jih danes hrani Pokrajinski arhiv v Mariboru, posredno omenja tudi Szécsije. Več pozornosti jim namenja v času širjenja protestantizma v Prekmurju.¹⁵

Slovenski zgodovinarji bodo v primeru Szécsijev zaman iskali objavljeno listinsko gradivo (vire) o srednjeveški zgodovini Prekmurja.¹⁶ Edini dve deli, ki vsaj približno ustrezata tej kategoriji, sta Kosovo *Gradivo za zgodovino Slovencev*¹⁷ in Zelkova *Topografija*.¹⁸ Vse štiri listine v *Dodatku* Kosovega *Gradiva* nikjer ne omenjajo Szécsijev. To pa iz dveh razlogov. Prvič: zajemajo obdobje, ko jih na Slovenskem ozemlju še ni bilo; in drugič: težko bi dokazali njihov obstoj pred letom 1214.¹⁹ Nikolaj, ki se omenja v *Dodatku* (leta 1208, -13, -14), ni Szécsijevega rodu.²⁰ Vsebina listin, ki so zajete v *Gradivu*, se navezuje predvsem na historično topografijo in kolonizacijo zemljiške gospodske v Prekmurju. Tudi Zelko je v svoji *Topografiji* povzel listine, zbrane v *Gradivu*, vendar je to-

¹⁵ Dr. Vanek Šiftar: Vloga petanjskega gradu pri širjenju protestantizma, *Zbornik Štefana Küzmiča*. Murska Sobota 1974.

¹⁶ Prav je, da na tem mestu opozorim na gradivo, ki je dostopno v Sloveniji in ga hrani AS. Gre za zbirke fotokopij oziroma reprodukcij kopij izvirnega arhivskega gradiva v latinskem in madžarskem jeziku. Več o teh zbirkah glej v: *Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije, III. knjiga*, Ljubljana 1999 (številki 1744 -E, str. 460 in 1748, str. 463). Nedavno je izšel *Inventar družinskega in posestnega arhiva grofov Batthyány v Güssingu, Gradiščansko* Andreja Hozjana (Maribor 2000). Inventar je pomemben ker vsebuje popis posesti, ki so jih konec 16. stoletja od Szécsijev po ženski liniji (poroka Eve Popel Lobkowitz in Franca Batthyányja) prevzeli oziroma podedovali omenjeni grofje.

¹⁷ Franc in Milko Kos: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku* (dalje: *Gradivo*), V, Ljubljana 1928. Vse listine, ki se navezujejo na zgodovino Prekmurja (in posredno Szécsijev oziroma Gornje Lendave), se nahajajo v *Dodatku*: št. 900 (str. 425), 901 (str. 426) in 902 (str. 427), razen št. 200 (str. 105).

¹⁸ Ivan Zelko: *Prekmurje do leta 1500. Historična topografija Slovenije /1* (dalje: *Topografija*), Murska Sobota 1982.

¹⁹ Kos: *Gradivo*, št. 902 (str. 427).

²⁰ Zelko, *Topografija*, str. 55. O tem, kdo je bil ta "Nikolaj iz Železnega", se ni nikoli posebej pisalo. Ban Nikolaj Amade se pogosto omenja kot ban iz Gornje Lendave (!), a se nikoli ne omenja kot *Nicolaus de Ferreo Castro* ali *Nicolaus de Castro Lijeindva* ipd., kar pa seveda ne pomeni, da ta posest leta 1275, ko jo je Ladislav IV. podelil Amadeju, ni bila stalni sedež te rodbine. "Gornjelendavski Nikolaj" se med slavonskimi oziroma hrvaško-dalmatinskimi in primorskimi bani pojavlja v letih 1322-1325. Dve desetletji za njim funkcijo slavonskega in hrvaškega bana prvokrat prevzame Nikolaj III. Szécsi (*Korai magyar történeti lexikon 9-14. század*, Budapest 1994, ur. Gy. Kristó, str. 650).

¹¹ Fr. Kovačič: *Gradivo za prekmursko zgodovino*, ČZN, XXI, 1926, str. 4.

¹² Metka Fujs: Martjanci v zgodovini, *Zbornik soboškega muzeja* 3, Murska Sobota 1993/1994, str. 67-74.

¹³ Ivan Škafar: *Gradivo za zgodovino kalvinizma in luteranstva na ozemlju belmurskega in beksinskega arhidiakonata*. *Acta Ecclesiastica Sloveniae* 3, Ljubljana 1981, str. 121-126, 137 in 161.

¹⁴ Franc Šebjanič: n. d., str. 31-36.

pografija *Prekmurje do leta 1500* prvo in dosedaj edino, v osnovi zaključeno znanstveno delo, ki se navezuje na srednjeveško zgodovino Prekmurja. Je rezultat večletnega dela v najpomembnejših madžarskih arhivih, kjer je Zelko pregledal več kot dvajset različnih arhivskih fondov (in tiskanih virov).

II. Slovaška historiografija

Szécsijem posvečajo Slovaki nedvomno več pozornosti kot slovenski, avstrijski ali celo madžarski zgodovinarji, saj rodbina izvira iz slovaškega mesta (in zemljiškega gospostva) Rimavská Seč (madž. Rima-Szécs), ki se razprostira na južnem delu Rimavske kotline. Kot pove že toponim, so se Szécsiji poimenovali po Rimavski Seči, ki leži ob reki Rimavi v komitatu Gemer (comitatus Gemiensis/Gemerská stolica/Gömör vármegye).

Preden preidemo na pregled literature in virov, je prav, da na tem mestu na kratko predstavim zgodovino Rima-Szécsijev. Po mnenju slovaških zgodovinarjev naj bi njihovi predniki prišli iz Turingije in se naselili v dolini ob potoku Blh ter se sčasoma razdelili v dve veji: Baloge in (Rima-) Szécsije. Leon Sokolovský²¹ v študiji o grbu Szécsijev piše, da Simon de Kéza²² v svoji kroniki iz druge polovice 13. stoletja kot prednika Balogov omenja viteza Altmana Friedburškega, katerega predhodniki naj bi na Ogrsko prišli v obdobju kralja Andreja (1046-1060) iz Turingije.²³ Zapis Simona Kéze o vitezu Altmanu povzema tudi Wertnerjeva zbirka o madžarskih plemiških rodbinah.²⁴ V starejši literaturi se omenja, da je bil ravno Altman prvi posestnik gradu Blh, ki naj bi ga dal tudi sam zgraditi. Vendar naj bi (čeprav to ni dokazano) že starejši naziv gradu (*Fellak*) kazal na slovanski izvor, tako da je verjetno grad obstajal že pred Altmanovim prihodom.

V virih iz 13. in 14. stoletja se že omenjajo posamezni člani rodu Balog, katerih osebna imena pa so nesporno nemška: Konrad (1214), Tumbold (1263), Oth oziroma Oto (1323), Heinrich (1323).²⁵ Torej je bil rod Balogov nedvomno nemškega porekla. Okrog leta 1300 pride do genealoškega preobrata, ko se (do tega leta navidez enoten rod) razdeli v tri veje, od katerih je vsaka neodvisno od druge omogočila osnovo za razvoj mlajših rodov: I. Že omenjeni Oth (1323) naj bi v imenu svojega rodu (Balog) posedoval grad Blh skupaj z nepo-

sredno okolico (posesti v županiji Abov/comitatus Abaujvariensis in Turna/comitatus Tornensis). Othovi potomci oziroma Otovci (Atffy) naj bi bili osrednja veja starejšega rodu Balogov. II. Posesti, ležeče severno od gradu Blh, so pripadle veji, katere predniki so se naselili v kraju Drienčany. Rod je tako prevzel rodbinsko ime Drienčanský (Derencsényi). III. V Rimavski Seči pa se ustali tretja veja, torej Szécsiji.²⁶

Prvi znani prednik Szécsijev je Ananias, ki se omenja v listini iz leta 1214.²⁷ Ananias je imel sina Ivanko, ta pa Miklósa (Nikolaja) I., ki je bil prvi lastnik gradu v Rimavski Seči.²⁸ Od njega izhajata obe veji Szécsijev. Nikolaj I. je imel osem sinov in eno hčer: Petra III. (začetnik **gornjelendavske** veje), Ladislava I., Nikolaja II., Dionizija I., Pavla, Ivana I., Bekeha in Andreja. Vendar se v listini Karla I. (29. marec 1323)²⁹ omenja le prvih pet. Ladislav I. naj bi se rodil celo zunaj zakona.³⁰ Prav tako se kot izvenzakonska omenjata Andrej in Katalin,³¹ ki tudi nista navedena v Karlovi listini. Dionizij (Dénes) I. je začetnik **rimaszécsijeve** veje, ki se za razliko od gornjelendavske vse do leta 1526 ne smatra za neposrednega dediča posesti Belmura, Gornja Lendava in Dobra. To se zgodi šele po smrti zadnjega gornjelendavskega Szécsija - Štefana († 1535).

Ko je leta 1321 umrl najvztrajnejši politični oponent kralja Karla Roberta - palatin Máté Chák iz Trencséna, je kralj začel konfiscirati posesti njegovih zaveznikov in jih deliti zvestim podanikom, med katerimi so bili tudi Szécsiji, ki so leta 1323 prejeli v dedni fevd gospostvo ob Blhu. Poleg posesti Rimavská Seč in Blh so leta 1366³² prejeli zemljišča v Železni županiji. S Petrom III. in Dionizijem I. se rod Szécsijev dokončno razcepi v dve veji. Peter obdrži posesti v južnem delu Ogrske in njegova veja prevzame pridevek "z Gornje Lendave" (*f [F] elsőlindvai*). Dionizijevo potomstvo, ki se ustali v Rimavski Seči, pa k svojemu imenu začne pripisovati "od Sečijev" (*de Zeech*) oziroma "z Rimavske Seči" (*de Rymazeech*). Grofovski naziv Szécsiji pridobijo šele leta 1645, ko jim ga na prošnjo Dionizija III. 28. avgusta tega leta podeli Ferdinand III. Vendar so ta pravni vzpon in družbeni položaj uživali le 40 let. Zadnji od njih, Peter VII. (eden od treh Dionizijevih sinov), je leta 1685 umrl brez moških potomcev.³³

²⁶ Sokolovský: n. d., str. 16-17.

²⁷ Listina je objavljena v zbirki Gusztáva Wenzla *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus* (dalje: CDAC), VI., Pest 1867, št. 224 (str. 370-372).

²⁸ Sokolovský: n. d., str. 17.

²⁹ CDAC, VI., št. 224, str. 370-372.

³⁰ Iván Nagy: *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, 10. kötet, Pest 1863, str. 530.

³¹ Wertner Mór: n. d., str. 78.

³² Glej op. 5.

³³ Imel je le eno hčer - Katarino Elizabeto (Kata-Erzse ∞

²¹ Leon Sokolovský: *Erb Rimavskej Seči*, str. 15, *Vlastivedné štúdie Gemera* 8, Rimavská Sobota 1990.

²² M. Simonis de Keza presbyteri Hvgari scriptoris saeculi XIII. *Chronicon Hvgaricum* (Ed. A. Horányi), Vienne, b.r.v. 1781, str. 113.

²³ Sokolovský: n. d., str. 15.

²⁴ Wertner Mór: n. d., str. 75.

²⁵ Sokolovský: n. d., str. 16.

Starejši grb Szécsijev

Slovaška historiografija ponuja precej odgovorov na vprašanja o Szécsijih. Topografske podatke lahko najdemo v mnogih monografijah o gradovih na Slovaškem in splošnih enciklopedičnih tiskih.³⁴ O izvoru njihovega grba lahko preberemo v delih slovaških (in čeških) zgodovinarjev ter heraldikov Sokolovskega, Nováka in Loude.³⁵ V geslih *Slovaškega biografskega leksikona*³⁶ najdemo osnovne podatke o več članih Szécsijevega rodu. Tudi objavljenih virov je veliko.³⁷ Sistematično so jih Slovaki pa tudi Čehi začeli izdajati že pred drugo svetovno vojno. Nobena od njih posebej ne izpostavlja Szécsijev, zato je treba podatke o njih iskati v že znanih zbirkah z zelo širokim izborom srednjeveških, pa tudi novoveških listin. Za obdobje prve polovice 16. stoletja (do bitke pri Mohaču), ki ga je na Slovaškem zaznamoval gospodarski vzpon

(rudarstvo) pod okriljem rodbin Thurzó in Fugger, je zelo dobrodošla zbirka objavljenih dokumentov o Banskí Bystrici (nem. Neusohl).³⁸ Pri objavi zbirke je sodelovalo več mednarodnih ustanov: Zgodovinski inštitut ter Zgodovinski arhiv slovaške Akademije znanosti ter Avstrijski in Madžarski državni arhiv. Prva knjiga je tematska zbirka dokumentov, ki neposredno opisujejo dogodke v času vstaje rudarjev, v drugi je objavljena zbirka virov za gospodarsko in socialno zgodovino rudarskih mest. Šele tretja knjiga več pozornosti namenja gospodarski politiki rodbin Thurzó in Fugger. Szécsijev ta zbirka ne omenja, je pa zato pomembna posredno, saj je bil kremniški grof ter kraljevi zakladnik in višji državni sodnik Aleksij Thurzó († 1543) poročen z Magdaleno Szécsi, vdovo Tomaža IV.

III. Madžarska historiografija

Madžarska historiografija je že v osnovi zelo bogata. Dve temeljni deli, ki obravnavata madžarsko plemstvo v srednjem (in novem) veku, sta konec 19. stoletja napisala Mór Wertner³⁹ in János Karácsonyi.⁴⁰ Omeniti velja tudi delo v več zvezkih Ivána Nagyja.⁴¹ Večina podatkov o Szécsijih (in Baloghih), komitatih Gömör in Vas ter nenazadnje Gornji Lendavi se nahaja v dveh leksikonih oziroma enciklopedijah iz 19. in 20. stoletja.⁴² Dobrodošel je tudi etimološki slovar Lajosa Kissa⁴³ ter Madžarski biografski leksikon novejšje izdaje.⁴⁴ Spisek knjig, razprav in člankov o madžarski srednjeveški zgodovini je preveč obsežen, da bi ga lahko predstavili na enem mestu. Slovenskim zgodovinarjem je tako najlažje dostopno poročilo o madžarski literaturi, ki obravnava srednji vek. Objavljeno v *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung*.⁴⁵ Za avtorja prve moderne knjige v 19. stoletju o madžarski sfera-

Franc Nádasy); M. Forgon: n. d., str. 604; prim. Géza Csergheő de N.-Tacsikánd: *Wappenbuch des Adels von Ungarn /sammt den Nebenländern der St. Stephans-Krone/*, Nürnberg (Heft 22-28, str. 619); ES, 12. zvezek, Ljubljana 1998, str. 415.

³⁴ Ludovít Janota: *Slovenské hrady*, Bratislava 1937; Ján Hajdúch: *Slovenské hrady*, Martin 1955; Hilda Fialová - Andrej Fiala: *Hrady na Slovensku*, Bratislava 1966; *Encyklopédia Slovenska*, Zv. 1-6, Bratislava 1979-82; A. Profous - J. Svoboda: *Místní jména v Čechách*, Praha 1957, IV. díel.

³⁵ Leon Sokolovský: n. d.; J. Novák: *Slovenské mestské a obecné erby*, Martin 1972; isti: *Rodové erby na Slovensku 1*, Martin 1980; J. Louda: *Znaky československých měst*, Praha 1975.

³⁶ *Slovenský biografický slovník*, Matica slovenská - Martin 1992 (od roku 833 do roku 1990), V. zväzok (R-Š).

³⁷ Václav Chaloupecký: *Středověké listy ze Slovenska*, Bratislava-Praha 1937; *Středověké české listiny* (ur. István Kniezsa), Budapest 1952; Branislav Varsik: *Slovenské listy a listiny z 15. a 16. storočia*, Bratislava 1956; *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae 1* (ur. R. Marsina), Bratislava 1971; V. Sedlák: *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae 2*, Bratislava 1987 (o Petru III. [† ok. 1331] št. 770, 919, 920).

³⁸ *Dokumenty k baníckemu povstaniu na Slovensku 1525-1526* (ur. Peter Ratkoš), Bratislava 1957.

³⁹ Wertner Mór: n. d., I. kötet (tu: Balogi in Rimaszecsíji, str. 75-79).

⁴⁰ *Magyar nemzetségeek a XIV. század közepéig*, I. in II., Budapest 1900.

⁴¹ *Magyarország családai*, Pest 1863 (X. zvezek na straneh 528-535 obravnava Szécsije, I. zvezek pa njihove predhodnike Baloge).

⁴² *A Pallas Nagy Lexikona (az összei ismeretek enciklopédiája)*, Budapest 1893 (I. zvezek) in *Révai Nagy Lexikona (az ismeretek Enciklopédiája)*, Budapest 1911-1926 (XIX. zvezek).

⁴³ Lajos Kiss: *Földrajzi nevek Etimológiai szótára*, Budapest 1978 (gesla Balog: str. 86, Gömör: str. 244 in Rima[széch]: str. 545).

⁴⁴ *Magyar Életrajti Lexikon*, I. in II., Budapest 1967 (gesli Szécsi: II., str. 724-725 in Thurzó: II., str. 861-862).

⁴⁵ *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung* (= MIOG), LXXIII. Band, 3. u. 4. Heft, Graz-Köln 1965: Gusztáv Heckenast, Forschungen zur Geschichte des Ungarischen Mittelalters in den Jahren 1945-64 (str. 366-381).

gistiki velja med madžarskimi zgodovinarji delo Györgyja Praya.⁴⁶ V petdesetih letih pa so se izkazali tudi heraldiki.⁴⁷

Tudi v 19. stoletju je izšlo veliko zgodovinskih monografij o srednjeveški Madžarski. Leta 1888 je izšel rodoslovni priročnik v dveh delih,⁴⁸ o madžarskih rodbinskih grbih piše Iván Nagy,⁴⁹ nepogrešljiv je enciklopedični pregled madžarskih komitatov in mest v 16-ih knjigah.⁵⁰ Grof Teleki je zbral gradivo za izdajo osmih knjig o Madžarski v dobi Hunyadijev; v šesti se omenja komitat Vas.⁵¹ Ta zbirka naj bi v začetku obsegala kar 12 zvezkov. O razvoju, mestnih privilegijih in grbu mesta Rimavská Seč najdemo podatke tudi v splošnih publikacijah.⁵² O starejši dobi Szécsijev oziroma Balogov pišeta tudi Mihály Forgon⁵³ in Bálint Ila.⁵⁴ Tezo o vitezu Altmanu in Balogih, ki naj bi v 11. stoletju na Ogrsko prišli iz Turingije, sprejema tudi madžarska leksikalna literatura.⁵⁵ O etimološkem izvoru toponima Balog in komitata Vas pa dokaj natančno piše István Szamota.⁵⁶

György Fejér je za svoje monumentalno delo⁵⁷ vire zbiral več let, tako pri zasebnikih kot tudi v državnih in cerkvenih arhivih. Obsežno zbirko, ki je neprekinjeno izhajala kar 37 let, je leta 1866 zaključil Czinar Mór.⁵⁸ Zbirko sestavlja 11 knjig, razdeljenih v kar 42 zvezkov.⁵⁹ Poleg podatkov o

prekmurskih plemiških rodbinah (Haholti, Balogi in Szécsiji) in njihovih posestih zbirka vsebuje tudi tiste listine, na katere se je pri zbiranju topografskih podatkov opiral Ivan Zelko v topografiji *Prekmurje do leta 1500*. Zbirka pa je dobrodošla tudi zaradi mnogih splošnih podatkov (komitati in struktura plemstva), ki se nanašajo na zgodovino Madžarske od naselitve dalje.⁶⁰

IV. Nemška in avstrijska historiografija

Nemško in avstrijsko zgodovinopisje že iz političnih razlogov madžarskemu plemstvu namenjata veliko pozornosti, saj so Madžari v zgodovino avstrijskega (in nemškega) naroda posegli ne le na matičnih tleh, ampak tudi na mejnem ozemlju oziroma v sosednjih deželah. Interes se je še posebej povečal med biografiji in heraldiki v drugi polovici 19. stoletja, ko se je po avstro-ogrski nagodbi začelo pisati novo poglavje madžarske (in avstrijske) zgodovine. Tako je od srede osemdesetih (vse do začetka devetdesetih) let 19. stoletja v Nemčiji izšla obsežna zbirka z naslovom *Wappenbuch des Adels von Ungarn*,⁶¹ ki z veliko natančnostjo obravnava madžarske rodbinske grbe, vključno z zgodovino njihovih nosilcev, med katerimi so zastopani tudi gornjelendavski Szécsiji in njihovi predhodniki Balogi.⁶²

Čeprav je avstrijsko zgodovinopisje na področju biografij v samem vrhu, ravno v primeru Szécsijev bralec pogosto naleti na šablonstvo, saj avstrijski biografski leksikoni največ pozornosti namenjajo tistim članom, živečim v 16. in 17. stoletju, ki so imeli pomembno vlogo v zunanji politiki, še posebej v času diplomatskih stikov s turškim dvorom. Tak je primer Marije Szécsi, ki je nesebično podpirala svojega tretjega moža Franca Wesselényija, ko je "hlepel" po kraljevem prestolu. Osnovne podatke o Szécsijih bo bralec našel v skoraj vsaki avstrijski enciklopediji ali leksikonu.⁶³

⁴⁶ Syntagma historicum de sigillis regum et reginarum Hungariae. Pestini 1805.

⁴⁷ L. Magyari, Madárbrázolások a középkori cimeres nemesleveleken, *Aquila* 63-64, 1956-57 (str. 249-258). Nekaj splošnih podatkov o madžarskih grbih bo bralec našel tudi v delih Györgyja Györfyja. Navajam le eno od njih: Tanulmányok a magyar állam eredetéről, Budapest 1959 (str. 1-6, 42-44).

⁴⁸ *Magyar nemzetségi zsebkönyv*, vol. 1-2, Budapest 1888.

⁴⁹ Iván Nagy: *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendiv tablakkal*, Budapest 1857.

⁵⁰ *Magyarország vármegyéi és városai, Történelmi tár*, Budapest 1884 (1889).

⁵¹ József Teleki: *Hunyadiak kora Magyarországon*, Pesten 1852 (Hatodik kötet / Első resz, str. 71-85), Pesten 1863.

⁵² György Györfy, *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*, Budapest 1987 II. (str. 549-550); D. Kosáry: *Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába* I., Budapest 1970 (str. 695); Iván Nagy, *Magyarország családai*, X. Kötet, Pest 1863 (str. 535).

⁵³ *Gömör-Kishont vármegye nemes családai* 2, Cluj 1909 (o Altmanu str. 632).

⁵⁴ *Gömör megye* 1, Budapest 1946 (o "nemških" Balogih v 13. stoletju [Konrad, Tumbold] str. 109).

⁵⁵ *Magyar Nagylexikon*, 3. kötet, Budapest 1994 (str. 132).

⁵⁶ Supplementum ad Lexicon linguae Hungaricae aevi antiquioris. Lexicon vocabularum Hungaricorum Stephani Szamota (ur. Gyula Zolnai), Budapest 1902-1906 (gesli Balog: 46 in Vas[vár]: 1057, 1064).

⁵⁷ *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, Budae 1829 /-66.

⁵⁸ *Index Alphabeticus codicis diplomatici Hungariae* (per Georgium Fejér), Pest 1866.

⁵⁹ Zbirka, ki se nahaja v Sloveniji (Zgodovinski inštitut Milka Kosa SAZU), ni popolna. V celoti je na primer dostopna v Dunajski nacionalni knjižnici (*Augustinerlesesaal*).

⁶⁰ CDH, X/7 (Ad Lectorem, str. 3-32).

⁶¹ Géza Csergheő de N.-Tacsikánd: n. d., 1. zvezek.

⁶² Prav tam. O Balogih: Heft 1-7, str. 32-34 (Tabela grbov št. 25-27) in Szécsijih: Heft 22-28, str. 619-620 (Tabela grbov št. 436-437).

⁶³ *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* (Constant von Wurzbach, Wien 1880) med Szécsiji omenja le dva: Marijo ter nadškofa in kardinala Dionizija II. (Band 41-42, str. 291-293). O Mariji glej tudi: Franz Theuer: *Tragödie der Magnaten/Die Verschönerung von Muray bis zum Ödenburger Reichstag*, Wien-Köln-Graz 1979; *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild/Ungarn*, V. Band, 2. Abteilung, Wien 1900 (str. 142-146); Gustav Altenburger - Bernhart Rumbold: *Wappenbuch des Königreichs Ungarn und seiner Nebenländer*, Budapest 1880 (*Die Wappen der gegenwärtigen und alten Comitatus und Territorien Ungarns und seiner Nebenländer*, 1. III., str. 27, 42-43); Bálint Hóman: *Geschichte des ungarischen Mittelalters*, II. Band, Berlin 1943 (o Nikolaju II. str. 301-302; o Dioniziju I. v letu 1324: str. 302-324).

Veliko podatkov o srednjeveški Madžarski se nahaja tudi v inkunabulah, ki pa so raritete.⁶⁴ Nemški tiski 17. in 18. stoletja pa so ponavadi lažje dostopni. Slovenski zgodovinar bo tako veliko gradiva dobil v Avstrijski nacionalni knjižnici.⁶⁵

Nesrečni konec Tomaža IV. Szécsija († 25. 8. 1526) se v zapisih o skoraj prislovični bitki pri Mohaču omenja nemalokrat, kar je tudi za pričakovati, saj je tega leta sreča ogrskemu prestolu (in plemstvu) "obrnila hrbet." Vsebina je skoraj pri vseh kronistih identična.⁶⁶ Objavljenih zbirk virov o madžarski zgodovini je veliko, zato jih na tem mestu ne bom posebej predstavljala.⁶⁷

V. Sklep

O zgodovini Szécsijev se največ podatkov nahaja v arhivskih fondih na Madžarskem⁶⁸ in Slovaškem.⁶⁹ Brez arhivskih virov je (vsaj za slo-

vensko zgodovinopisje) vsakršno pisanje o Szécsijih nemogoče in znanstveno oporečno. Gornja kategorizacija virov in literature ni popolna in zato ne more dati zaključenih odgovorov na vsa vprašanja o gornjelendavskih Szécsijih.

V sklop objav bo v bližnji prihodnosti treba vključiti tudi izsledke hrvaških zgodovinarjev.⁷⁰ Tu bi še posebej opozorila na dejstvo, da je v času bojev Dubrovnik za neodvisnost pomembno vlogo odigrala tudi ogrsko-hrvaška diplomacija s predstavniki iz rodu Szécsi (Nikolaj III., ok. 1320-1387). Vpogled v bogat arhivski fond o srednjeveškem Dubrovniku lahko ponudi precej odgovorov na vprašanja o vlogi Szécsijev v zunanji politiki. Kljub upoštevanju dejstva, da je za raziskovanje srednjeveških plemiških rodbin (ne le Szécsijev!) v Prekmurju nujno vsaj povprečno znanje madžarskega in latinskega jezika, pa se lahko vprašamo, zakaj vsaj predhodniki (Zelko, Škafar in Smej) niso že prej načeli vprašanja o zgodovini te rodbine. Ob pregledu historiografije o Prekmurju kaj hitro ugotovimo, da odgovor na to vprašanje ne leži le v "problemu jezika", saj na tem področju prevladujejo raziskave, v okviru katerih (slovenski) avtorji skorajda ne posegajo niti po arhivskih (srednjeveških) virih niti po že objavljenih, ampak vztrajno posegajo po taki literaturi, ki vsekakor ne more prispevati k odpravljanju predsodkov o "specifičnosti zgodovine Prekmurja."

⁶⁴ O dogodkih okrog kronanja Ladislava Postumusa (o Dioniziju II. in Tomažu III. Szécsiju) izvemo tudi v knjigi Igorja Grdine in Petra Štiha: Spomini Helene Kottaner, Ljubljana 1999. Rokopis s spomini Helene Kottaner hrani Avstrijska nacionalna knjižnica (št. 2920).

⁶⁵ Zanimive primerke iz 17. in 18. stoletja o madžarski zgodovini hrani Augustinerlesesaal na Dunaju. Večina teh je napisanih v latinskem jeziku, precej pa jih je tudi v nemškem, kot na primer: J. H. von Engel: *Geschichte des Ungarisches Reiches*, Halle 1744; *Neue Ungarische und Siebenbürgische Chronik oder Kurz verfaßte historische Beschreibung des Königreichs Ungarn*, Frankfurt am Main, M.DC.LXIX. (XXXIV. poglavje, str. 69: o Dioniziju II. in njegovi vlogi pri kronanju Ladislava Postumusa).

⁶⁶ Tako v: Paulus Haller: *Epitome chronologica rerum Hungaricarum et Transsilvanicarum*, Claudipoli Anno M.DCC.XXX.VII., str. 62, 109. Kot primer navajam odlomek iz zbirke *Monumenta Hungariae historica, Scriptores I.* (ur. Georgius Sirmiensis), *Epistola de perditione Regni Hungarorum - Magyar történelmi emlékek*, Pest 1857; Volumen II., Capitulum XXXV., Pars V., str. 117-121): *"Posth(a)ec descendit [rex Ludovicus] ad Mohach et ibi castra metatus fuit. Et cum eo erat Stephanus Bator, /.../, Franciscus Battiany, /.../, Thomas Schechi. /.../. Et secunda die impetum fecerunt in die Colomani martiris feria quarta, et tota die magnum exercitum vtriusque feria quarta ha[be]bant; ita quod Turci preuluerunt Hungaris. Et septem prelati perierunt in bella, /.../; de magnatibus quidem sicut scriptum est, et subito perierunt videlicet Joannes Dra(g)ffy, Thomas Scechi..."* [krepko D. K.].

⁶⁷ O Szécsijih glej na primer znan letopis Georgiusa Praya: *Annales Regum Hungariae, ab Anno Christi CMXCVII.º ad Anum MDLXIV deducti*, Vindobonae 1763/-70, Vol. 1-5 in Antala Verancsicsa: *Monumenta Hungariae Historica /Magyar történelmi emlékek, Scriptores XXXII.*, Budapest 1875, II. oszdtály, 12. kötet.

⁶⁸ *Diplomatikai Levéltár* (v: *Magyar Országos Levéltár*), Budapest.

⁶⁹ Na primer: Slovenský národný archív Bratislava: Fond HM (= Hodnoverné miesto) Spišská kapitula, Scr. VII. in X. Fond vsebuje 45 zveščičev avtentičnih protokolov in 95 kartonov listin iz obdobja 1228-1852. Listina o podelitvi grofovskega naziva leta 1645 pa se nahaja na mikrofilmu, ki ga hrani SAV (= Ústav historických vied) v Bratislavi: *Filmová zbirka*, krab. 546, Libri regii IX, s.

630-635, č. 461.

⁷⁰ Za skromen začetek je dobrodošlo obsežno delo Vjekoslava Klaića v ponatisu: *Povijest Hrvata* (od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća 1-4 (Zagreb 1974), kjer so navedeni viri in osnovna literatura; isti: *Hrvatski bani za Arpadovića (Vjesnik Zemaljskog arhiva)*, 1899; isti: *Hrvatski hercezi i bani za Karla Roberta i Ljudevita* (1301-1381), *Rad Jazu* 1900, str. 143; isti: *O hercegu Andriji* (1179-1204), *Rad Jazu* 1898, str. 136 in *Nada Klaić: Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Zagreb 1976.

VIRI IN LITERATURA

NEOBJAVLJENI VIRI

Slovenský národný archív Bratislava:

Fond HM (= Hodnoverné miesto) Spišská kapitulka, Scr. VII in X (Fond vsebuje 45 zvežčičev avtentičnih protokolov in 95 kartonov listin iz obdobja 1228-1852).

Ústav historických vied, Bratislava:

Filmová zbierka, krab. 546, Libri regii IX, s. 630-635, č. 461.

OBJAVLJENI VIRI

Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae 1. (ur. R. Marsina). Bratislava 1971, str. 138, št. 179; str. 150, št. 191.

Fejér, Georgius: *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*. Budae 1829 /-66 (VII /3, str. 129-131; X/7, Ad Lectorem, str. 3-32) in Index Alphabeticus codicis diplomatici Hungariae (per Georgium Fejér), Pest 1866.

Kos, Franc: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku*, V. knjiga (ur. Milko Kos). Ljubljana 1928. Dodatek: št. 900 (str. 425), 901 (str. 426) in 902 (str. 427), razen št. 200 (str. 105).

Monumenta Hungariae historica, Scriptorum I., Epistola de perdicione Regni Hungarorum - Magyar történelmi emlékek (ur. Georgius Sirmienensis), Pest 1857; Volumen II., Capitulum XXXV., Pars V., str. 117-121.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae 2 (ur. Vincent Sedlák). Bratislava 1987, str. 340-341, št. 770; str. 399-400, št. 919 in 920.

Wenzel, Gusztáv: *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria XVIII.)*. Pest-Budapest 1860-1874, VI. (11), str. 370-372, št. 224; X. (18), str. 160-161, št. 105 in str. 304-305, št. 195; XIII. (8), str. 144-145, št. 101 in XXXII (12), str. 143-144, št. 124.

LITERATURA

Altenburger, Gustav - Rumbold, Bernhart: *Wappenbuch des Königreichs Ungarn und seiner Nebenländer, Die Wappen der gegenwärtigen und alten Comitatus und Territorien Ungarns und seiner Nebenländer*, I. /II. Budapest 1880.

Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich (ur. Constant von Wurzbach), Band 41-42. Wien 1880.

Chaloupecký, Václav: *Středověké listy ze Slovenska*. Bratislava-Praha 1937.

Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Ungarn, V. Band, 2. Abteilung. Wien 1900.

Dokumenty k baníckemu povstaniu na Slovensku 1525-1526 (ur. Peter Ratkoš). Bratislava 1957.

Enciklopedija Slovenije, 12. zvezek. Ljubljana 1998, str. 415.

Encyklopédia Slovenska, Zv. 1-6. Bratislava 1979-82.

Engel, von J. H.: *Geschichte des Ungarischen Reiches*. Halle 1744.

Fialová, Hilda - Fiala, Andrej: *Hrady na Slovensku*. Bratislava 1966.

Forgon, Mihály: *Gömör - Kishont vármegye nemes családai* 2. Cluj - Kolozsvár 1909.

Fujs, Metka: Martjanci v zgodovini, *Zbornik soboškega muzeja* 3, Murska Sobota 1993/1994, str. 67-75.

Grdina, Igor - Peter Štih: *Spomini Helene Kottaner*. Ljubljana 1999.

Györffy, György: *Tanulmányok a magyar állam eredetéről*. Budapest 1959.

Györffy, György, *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*, II. Budapest 1987.

Hajdich, Ján: *Slovenské hrady*. Martin 1955.

Haller, Paulus: *Epitome chronologica rerum Hungaricarum et Transsilvanicarum*. Claudipoli, Anno M.DCC.XXX.VII.

Heckenast, Gusztáv: Forschungen zur Geschichte des Ungarischen Mittelalters in den Jahren 1945-64, *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung*, LXXIII. Band, 3. u. 4. Heft, Graz-Köln 1965, str. 366-398.

Hóman, Bálint: *Geschichte des ungarischen Mittelalters*, II. Band. Berlin 1943.

Hozjan Andrej, *Inventar družinskega in posestnega arhiva grofov Bbatthyány v Güssingu, Gradiščansko*. Pokrajinski arhiv Maribor. Inventarji 8. Maribor 2000.

Ila, Bálint: *Gömör megye* 1. Budapest 1946.

Janota, Ludovít: *Slovenské hrady*. Bratislava 1937.

Karácsonyi, János: *Magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*, I.- II. Budapest 1900-1901.

Keza, de M. Simonis: *Chronicon Hngaricvm* (Ed. A. Horányi). Viennae, b.r.v. 1781.

Kiss, Lajos: *Földrajzi nevek Etimológiai szótára*. Budapest 1978.

Klaić, Nada: *Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*. Zagreb 1976.

Klaić, Vjekoslav: O hercegu Andriji (1179-1204), *Rad Jazu* 1898, str. 136 ss.

Klaić, Vjekoslav: Hrvatski bani za Arpadovića, *Vjesnik Zemaljskog arhiva*, 1899.

Klaić, Vjekoslav: Hrvatski hercezi i bani za Karla Roberta i Ljudevita (1301-1381), *Rad Jazu* 1900, str. 143 ss.

Klaić, Vjekoslav: *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća* 1-4. Zagreb 1974.

- Korai magyar történelmi lexikon 9-14. század* (ur. Gy. Kristó). Budapest 1994.
- Kosáry, D.: *Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába* I. Budapest 1970.
- Košič, Jožef: Starine železnih in salajskih Slovenov (Fragment iz zgodovine ogrskih Slovencev). Objavil in opombe pridejal dr. Josip Gruden, ČZN, XI, 1914.
- Kovačič, Fran: Gradivo za prekmursko zgodovino, ČZN, XXI, 1926.
- Louda, J.: *Znaky československých měst*. Praha 1975.
- Magyar Életrajti Lexikon*, II. kötet. Budapest 1967.
- Magyar Nagylexikon*, 3. kötet, Budapest 1994.
- Magyar nemzetségi zsebkönyv*, vol. 1-2. Budapest 1888.
- Magyari, L.: Madárbrázolások a középkori címeres nemesleveleken, *Aquilla* 63-64, 1956-57, str. 249-258.
- Nagy, Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, 10. kötet. Pest 1863.
- Nagy, Iván: *Magyarország vármegyéi és városai, Történelmi tár*, Budapest 1884 (-89).
- Neue Ungarische und Siebenbürgische Chronik oder Kurz verfaßte historische Beschreibung des Königreichs Ungarn*, XXXIV. Frankfurt am Main 1669.
- Novák, Jozef: *Slovenské mestské a obecné erby*. Martin 1972.
- Novák, Jozef: *Rodové erby na Slovensku* 1; Martin 1980.
- Pallas Nagy Lexikona (az összei ismeretek enciklopédiája)*, I. kötet, Budapest 1893.
- Pray, Georgius: *Annales Regum Hungariae, ab Anno Christi CMXCVII.º ad Annum MDLXIV deducti*. Vindobonae 1763/-70, Vol. 1-5.
- Pray, Georgius: *Syntagma historicum de sigillis regum et reginarum Hungariae*. Pestini 1805.
- Profous, A. – Svoboda, J.: *Místní jména v Čechách*, IV. díl. Praha 1957.
- Révai Nagy Lexikona (az ismeretek Enciklopédiája)*, XIX. kötet. Budapest 1911 (-26).
- Slovenský biografický slovník. Od roku 833 do roku 1990*, V. zväzok (R-Š). Martin 1992.
- Smej, Jože: Pregled srednjeveške zgodovine Murske Sobot: Predstavitev novega mestnega grba, *ZČ*, 1990, št. 4, 547-551.
- Smej, Jože: Prizadevanje Sobočanov za mestne pravice od leta 1366, *Vestnik*, 29. 3. 1990, str. 11 (in 5. 4. 1990, str. 8; 12. 4. 1990, str. 8).
- Sokolovský, Leon: Erb Rimavskej Seči, *Vlastivedné štúdie Gemera* 8, Rimavská Sobota 1990, str. 7-32.
- Stredoveké české listiny* (ur. István Knieszsa). Budapest 1952.
- Supplementum ad Lexicon linguae Hungaricae aevi antiquioris. Lexicon vocabularum Hungaricorum Stephani Szamota* (ur. Gyula Zolnai). Budapest 1902-1906.
- Šebjanič, Franc: Korespondenčni viri za proučevanje gospodarskih in socialnih razmer v Prekmurju v 17. stoletju, *ZČ*, 37, 1983, št. 1-2, str. 31-36.
- Šiftar, Vanek: Vloga petanjskega gradu pri širjenju protestantizma. *Zbornik Štefana Küzmiča*, Murska Sobota 1974.
- Škafar, Ivan: Gradivo za zgodovino kalvinizma in luteranstva na ozemlju belmurskega in beksinskega arhidiakonata. *Acta Ecclesiastica Sloveniae* 3, Ljubljana 1981.
- Tacsikánd, de N. - Géza Csergheö: *Wappenbuch des Adels von Ungarn /sammt den Nebenländern der St. Stephans-Krone*. Nürnberg 1885, Heft 1-7, str. 32-34, Heft 22-28, str. 619-620.
- Teleki, József: *Hunyadiak kora Magyarországon*, Hatodik kötet /Első resz. Pesten 1863, str. 71-85.
- Theuer, Franz: *Tragödie der Magnaten. Die Verschwörung von Muray bis zum Ödenburger Reichstag*. Wien-Köln-Graz 1979.
- Varsik, Branislav: *Slovenské listy a listiny z 15. a 16. storočia*. Bratislava 1956.
- Vas vármegye. Magyarország és városai* (sorozat reprint kiadása Praznovszky Mihály bevezető szövegével). Budapest 1989.
- Verancsics, Antal: *Monumenta Hungariae Historica. Magyar történelmi emlékek*, Scriptorum XXXII. Budapest 1875, II. osztály, 12. kötet.
- Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije, III. knjiga*. Ljubljana 1999, št. 1744-E, str. 460 in 1748, str. 463.
- Wertner, Mór: *Számos genealogiai táblával, I.- II. kötet /A magyar nemzetségek, A XIV. század közepéig*. Temesvár 1891-1892.
- Zelko, Ivan: *Prekmurje do leta 1500. Historična topografija Slovenije /1*. Murska Sobota 1982.
- Zelko, Ivan: *Zgodovina Prekmurja. Izbrane razprave in članki*. Murska Sobota 1996.

KEY WORDS

Carolinae comitatibus consensus, novi tractus

O lojtuževih županih. Zbiranje in določanje županih: Obratovanje v upisu, Ljubljana-Kranj 1886, 53-ur. s pripetki listov županih (prejeto leta 17. oktobra 1874). Darja Mihalič (Problematika raziskovanja lokalne zgodovine in vloga župne listine v njej). *Slovenski Vestnik* (Prekmurje in poverljivost), Február 1991 (Določanje županih na poverljivosti in vloga županih) in *Vestnik* (Prekmurje in poverljivost), Február 1991 (Določanje županih na poverljivosti in vloga županih) in *Vestnik* (Prekmurje in poverljivost), Február 1991 (Določanje županih na poverljivosti in vloga županih).

